

Pháp luật thuế chống chuyển giá của Trung Quốc - Công cụ pháp lý quan trọng để quản lý thuế đối với hoạt động đầu tư nước ngoài

Nguyễn Tấn Phát*

Trung Quốc là một trong số các quốc gia thu hút vốn đầu tư nước ngoài nhiều nhất trên thế giới trong những năm gần đây. Riêng trong năm 2003, Trung Quốc là nước thu hút vốn đầu tư nước ngoài nhiều nhất trên thế giới với số vốn lên đến 52 tỷ đô la Mỹ. Nguồn vốn đầu tư nước ngoài giữ vai trò rất quan trọng đối với sự phát triển nền kinh tế - xã hội cũng như góp phần đưa nền kinh tế Trung Quốc hội nhập với các nền kinh tế trong khu vực và trên thế giới. Tuy nhiên, thông qua các hoạt động đầu tư sản xuất, kinh doanh tại Trung Quốc, một số công ty đa quốc gia đã thực hiện chiến lược chuyển giá nhằm làm giảm hoặc tránh nghĩa vụ nộp thuế thu nhập doanh nghiệp tại Trung Quốc và hậu quả là Chính phủ Trung Quốc đã thất thu ngân sách nhà nước. Để điều chỉnh và kiểm soát các chiến lược chuyển giá nhằm tránh thuế của các công ty đa quốc gia, Trung Quốc đã ban hành và áp dụng pháp luật thuế chống chuyển giá. Bài viết này sẽ giới thiệu một số nét cơ bản của hệ thống các quy định pháp luật đó của Trung Quốc.

1. Lịch sử phát triển pháp luật thuế chống chuyển giá của Trung Quốc

Văn bản pháp lý chống chuyển giá giữa các doanh nghiệp có mối quan hệ liên kết đầu tiên ở Trung Quốc là Luật Thuế thu nhập được ban hành năm 1991. Luật này áp dụng đối với các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài tại Trung Quốc và các doanh nghiệp ở nước ngoài nhưng có hoạt động kinh doanh

và phát sinh thu nhập tại Trung Quốc. Lần đầu tiên nguyên tắc giao dịch theo giá thị trường (Arm's length principle) đã được ghi nhận trong luật thuế của Trung Quốc. Theo đó, Điều 13 của Luật này quy định rằng nếu các khoản thanh toán mua bán hàng hóa, cung cấp dịch vụ giữa một doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài hoặc một cơ sở kinh doanh của doanh nghiệp nước ngoài được thiết lập ở Trung Quốc với các doanh nghiệp liên kết không xác lập trên cơ sở giá thị trường và kết quả là làm giảm khoản thu nhập chịu thuế tại Trung Quốc thì cơ quan thuế của Trung Quốc sẽ được quyền điều chỉnh thu nhập chịu thuế thu nhập doanh nghiệp một cách hợp lý.

Để thực hiện nguyên tắc giao dịch theo giá thị trường được quy định tại Điều 13, Luật Thuế thu nhập năm 1991, Chính phủ Trung Quốc đã ban hành Nghị định hướng dẫn thi hành. Nghị định đã định nghĩa về "các doanh nghiệp liên kết" và các phương pháp để xác định giá thị trường. Theo đó, cơ quan thuế của Trung Quốc được quyền điều chỉnh giá giao dịch giữa các doanh nghiệp có mối quan hệ liên kết nếu các giao dịch đó đã không xác lập trên cơ sở giá thị trường.

Đến năm 1992, Tổng cục Thuế Trung Quốc đã ban hành văn bản hướng dẫn các giải pháp thực hiện nhằm quản lý thuế đối với các giao dịch giữa các doanh nghiệp có mối quan hệ liên kết. Theo đó, định nghĩa các doanh nghiệp liên kết đã được nhắc lại trên cơ sở Nghị định hướng dẫn Luật Thuế thu nhập năm 1991. Văn bản hướng dẫn này đã quy định rằng các doanh nghiệp có vốn

* Thạc sỹ, Giảng viên Khoa Luật, Đại học Cần Thơ